

Materiały do historii leśnictwa polskiego.

Podał

S. Sokołowski.

W dalszym ciągu poszukiwań znaleźliśmy w jednym z archiwów tutejszych instrukcję dla strażników lasów narodowych Księstwa warszawskiego, z roku 1811.

Ciekawy ten dokument podajemy poniżej w całości i w dosłownem brzmieniu.

Odpis wierzytelny.

I n s t r u k c y a

Dla Strażników Lasów Narodowych.

Ażeby Narodowe Lasy znajdujące się w Xięstwie Warszawskim lepiej iak dotychczas Ekonomizowane, y od niższych officyalistów przyzwoicie dogładane były, postanowił Radca Stanu Dyrektor Gener. Dóbr i Lasów Narod. Xięstwa Warszawskiego tymczasowo do póki Inne urządzenia nie nastąpią niniejszą Instrukcją przypisać.

§ 1.

Winien on stosownie do swey złożoney przysięgi swą służbę z wszelką wiernością posłuszeństwem y pilnością pełnić szkodę y Uszczerbek odwracać, a wszelkiemi siłami o korzyść krajowy starać się i one pomnażać takż swym przełożonym iako Rady Dyrektorowi Dóbr y Lasów Generalnych Xięstwa Warszawskiego Władzy Dóbr i Lasów Narod. Leśniczemu Generalnemu we wszystkich dyspozycjach Lasów tyczących się winien bydź posłusznym i pod karą oddalenia z Służby nie okazywać się krnąbrnym y nie powolnym.

§ 2.

Winien on w zasadzeniu młodych Dębów Drzewa owocowego y innych wszelkiego gatunku ogrodowych y dzikich Drzew, nie bydź opieszałym owszem za rozkazem swych przełożonych przyzwoite przysposobienie do założenia różnego Dębów y Drzewin Sosnowych lub zapustów chętnie do skutku przywieść, a zatem w każdym czasie, gdy takowe lub inne roboty Lasowe od swych przełożonych zaleconemi zostaną sam powinien w swym wydziale Lasu bydź przytomnym i Robotnikom przynależytą dać informację.

§ 3.

Pod karą oddalenia ze służby nie powinien on się 2. mile bez pozwolenia swego przełożonego od swego miejsca oddalać, nawet gdyby zachorował, winien o tem Leśniczemu zaraz donieść, ażeby w czasie słabości lub nieprzytomności wydał rozkaz do pogranicznego strażnika, ażeby on tenże wydział razem ze swoim dozorował.

§ 4.

Pod tąż samą karą, a potem więzieniem nie powinien nikomu swego Patentu ustąpić, darować, lub sprzedać, gdyż nabywca takowego Patentu tym sposobem do Służby dopuszczalnym bydź nie ma.

§ 5.

Żadnego drzewa Zwierzyny, lub jakichkolwiek produktów Leśnych, nie powinien pod karą utracenia Służby bez wiadomości swego Przełożonego sprzedawać nawet pieniędzy żadnych nie brać chyba mu to wyraźnie od Zwierzchności zaleconem było.

§ 6.

Pod karą konfiskacyi, nie powinny kozy chodzić do lasu, ani żadne bydło paść się w miejscach zapuszczonych, lub na dawniejszych wypaleniskach, lecz każdy ktoby zakaz takowy łamał ma bydź fantowany y Urzędowi doniesiony.

§ 7.

Starać się on będzie, aby psy wiązane były nie dla płoszenia zwierzyny, oraz ażeby potrzebne po drogach po wsiach przy Błotach żywe płoty zakładane były y dobrego ich utrzymania dawać przykład.

§ 8.

Nie powinien bez wiadomości wyższej władzy nikomu w swym wydziale bezpłatnie używania Niw lub Łąk lepszych pozwalać lub takowych sam nadawać, lecz gdyby ktokolwiek Granicę przestąpił, lub wpadał w las natychmiast powinien o tem donieść.

§ 9.

Dla zapobieżenia tak często wydarzających się pożarów, winien on dawać baczość na pasterzów, y innych Robotników w Lesie, jako też na przeiażdżające y po Jarmarkach włóczące się osoby, ażeby one od Wielkiej Nocy

do S. Michała ani w Lesie tytuniów nie palić ani ognia nie krzesać, a gdyby palące trzaski lub krzesiwo znalazł powinien Jm palenia zakazać a gdyby tego słuchać nie chcieli, takowe im odebrać y przełożonego o tem zawiadomić.

§ 10.

Szczególniey winien starać się, ażeby każda Gromada trzymała oddzielnego pasterza, któryby pasł Bydło Jch w Borach gdyż przez to że Dzieci tylko Bydło pasą, które się grą naywięcey bawią y ogień do grzania się wzniecaią naywiększe Szkody zrzadzane bywaią.

§ 11.

W przypadku wszczętego pożaru w Jego lub sąsiednim wydziale winien natychmiast w najbliższych miasteczkach. y kościołach Parafialnych kazać na gwałt dzwonić w innych Wsiach Grzechotać y tym sposobem wszystkich Mieszkańców Sąsiedzkich mieysc wezwać, sam do ognia pospieszyć, Pośtańców do Urzędnika wysłać, aby on także przybył, a ktoby do gaszenia nie przybył lub przyiść nie chciał albo ktoby prędzey odszedł, zaczem pożar ugaszonym zostanie, lub żadnych narzędzi do gaszenia iako to Rydła, motyki lub siekiery z sobą nie przyniósł, takowy powinien być zapisany i Urzędnikowi Obiazdu doniesiony. W przypadku jeśliby pożar rozszerzał się y dłużej iak 12 godzin trwać miał, powinien wczesnie dyspozycye poczynić, ażeby inni do gaszenia przybydź mogli. Gdy pożar ugaszonym zostanie mieysce wypalane Wichą wytknąć y od wszelkiego paszenia bronić.

§ 12.

Gdyby się w Lasach w Borach lub lochach Ziemnych podejrzane osoby znaydować miały, należy natychmiast o tem naybliższej Zwierzchności oznaymić, ażeby Ci mogli bydź pojmwani.

§ 13.

Należy swoy wydział Jego granicę y wszelkie stąd wypływające części Leśnictwa iak naydokładniey znać y swym przełożonym przy nastąpiionych rewizyach umieć odpowiedzieć.

§ 14.

Takoż gdy spostrzegać będzie, iż w Borach z sobą zykaiących się Szlacheckich Mieyskich y Wieyskich wiele Drzewa ścinaią lub nieprawnie wywożą, winien uwagę swego Przełożonego na to ściągnąć.

§ 15.

Ile razy przełożony nakaże, aby do tegoż lub do Urzędu Leśnego przyiść do Rapportu, tyle razy winien byđz temu posłusznym.

§ 16.

Takąż powinnością Jego jest byđz pomocnem Leśniczem Generalnemu lub podleśniczemu przy konsygnacyi Bydła mającego chodzić na pastwisko przy gaszeniu, przy spuszczeniu Drzewa przy wskazaniu mieysc zasiewnych, przy Rewizyi Traktów y innych Robotach Borowych i tym sposobem około dobra krajowego pracować.

§ 17.

Gdyby spostrzegł, iż ten lub kto inny Współkolega przestępnie granice swej Instrukcyi, y swej powinności nie pełnił, lub stał się niewiernym winien o tem natychmiast swemu przełożonemu donieść.

§ 18.

Przy sprzedaży drzewa y przy wywożeniu drzewa wolnego w swym wydziale gdy Leśniczy przyidzie albo mu Assygnacyą na Sążnie lub Chrust przyśle, winien byđz niezawodnie przytomnym y to co następuje wypełnić.

Powinien Strażnik podług załączonego wzoru zrobić sobie Xsiążkę in 4-to na dziennik Borowy y w niej zapisywać wszelkie sprzedarze drzewa, drzewa assygnowane, przypadki defraudacyi y to wszystko co się tylko wydarzy; takową książkę co miesiąc przy Obrachunku do przeyrzenia podać. Ten który pisać nie umie, powinien ieden lub więcej korbów utrzymywać tyczących się Drzewa sprzedanego Assygnowanego lub Defraudowanego y Drzewa na karby dla lepszey pamięci z takiego gatunku wybrać, którego u niego na Sprzedarz albo na Assygnacye iest przeznaczone: inne wypadki powinien w pamięci zachować i gdy w Tydzień do Leśniczego lub Podleśniczego z Raportem przyidzie zaraz kazać zapisać, aby nieumiejący pisać Strażnik zupełny Dziennik co Miesiąc mógł podać. Przy

obrachunku Miesięcznym, gdy Urzędnik nad Lasami Jego Dziennik w swym Manuale porówna w ten czas zakwitującego y tak daley postępować będzie przy obrachunku. Zaś razem na końcu Maja oddać takową książkę należy iako Annex do kontroli Urzędowi Leśnemu powinien przeto takową Książkę pilno zachować y dokładniey utrzymywać.

§ 19.

Na Defraudantów i białych Zwierzyń, winien pilną dawać bacność swój wydział we dnie y w nocy w Dni niedzielne i Świętne obiegać, o kaźdey Defraudacyi Urzędnikowi donieść nikomu nie pobłażać bynajmniej. Zaś za Pieniądze i Wiktuały fanty napowrót oddawać lub siekier używać, zamieniać zastawiać wcale sprzedawać, lecz owszem takowe fanty co Miesiąc winien Urzędnikowi za kwitem, oddać, w przypadku niezachowania tego ma się spodziewać nie tylko kassacyi lecz nadto podług okoliczności Kary więzienia.

§ 20.

Na tych, którzy się gają*) pilne winien mieć oko ażeby żadney siekiery do Boru nie przynosili lub dobrego Drzewa na Wóz nie zabierali, albo cokolwiek z pnia nie ścinali, oraz ażeby za każdą karteczkę do Boru ze sobą brali pod karą niedozwolenia Jm brać Drzewa, a ktoby się temu sprzeciwił należy Go fantować y do ukarania Urzędnikowi Obiazdu podać.

§ 21.

Nakoniec żąda Radca Stanu Dyrektor Generalny, ażeby przy wiernym pełnieniu Swych powinności zawsze trzeźwo y nienagannie prowadził życie.

W Warszawie Dnia 15. Lutego 811. ku.

Rządca Stanu Dyrektor Generalny Dóbr y Lasów Narodowych Xięstwa Warszawskiego.

(podpisano) *Marcin Badeni*
Lewicki Sekretarz

Załęski konserwator Lasów III Wydziału.

Za zgodność z Oryginałem.

Podpis nieczytelny.

*) zbierają chrust (przyp. Red.).